

srpna při průzkumu Přírodní památky Hořečková louka na Pile. Kromě hořečků drsných (*Gentianella obtusifolia* ssp. *sturmiانا*), podle kterých bylo chráněné území nazváno, se nám zde totiž podařilo nalézt také dva kvetoucí exempláře hořepníků.

Hořce hořepníky jsou s hořečkou příbuzné (oba druhy patří do čeledi hořcovitých – *Gentianaceae*), ale svým vzhledem se od nich výrazně liší. Nejvýraznějším rozdílem je barva a tvar květů – hořečky mívají bohatá květenství fialovorůžových květů, zatímco hořepní-

Hořec hořepník (*Gentiana pneumonanthe*)

ky mívají často jen 2-5 květů, které jsou však větší a mají sytě azurově modrou barvu. Hořečky jsou také menšího vzrůstu – obvykle dosahují max. 30 cm, kdežto hořepníky dorůstají 40-50 cm. Liší i v délce života – hořečky jsou dvouleté, hořepníky víceleté.

Tento zajímavý nález opět potvrdil smysl a důležitost opatření, která v území zajišťuje Správa CHKO Slavkovský les – každoroční kosení a přepásání stádem ovcí tak, aby se zde způsob hospodaření co nejvíce podobal využívání krajiny v minulosti. A potvrdil i výjimečnou zachovalost rostlinných společenstev, která se na Hořečkové louce nacházejí. Kdo ví, jaká zajímavá překvepaní nám tato unikátní lokalita ještě ukrývá...

Petr Krása

Hnízdní kolonie břehulí říčních na Sokolovsku

Začátkem roku 2005 byla v Sokolovské pánvi vyhlášena nová přechodně chráněná plocha (PCHP Silvestr) z důvodu ochrany výrazných a ojedinělých geologických a geomorfologických jevů, a také z důvodu přirozeného výskytu hnízdní kolonie břehule říční (*Riparia riparia*).

Lokalita se nachází přibližně při severně orientovaných svazích pánve západně od města Březová, a to nad usazovací nádrží elektrárny Tisová (ETI). Zde se v habartovských vrstvách vytvořily četné erozní strouhy, ronové rýhy a dlouhé erozní strže doprovázené dalšími geomorfologickými útvary, často pestrými „mikroútvary“ měnícími se v krátkém časovém úseku. Hluboká eroze zde vytvořila zemní pyramidy tvaru „badlands“, některé stěny strží jsou

téměř kolmé a vysoké 7 až 10 m. Celé toto území je nedoceněnou širokou učebnicí geologie umožňující pohled do milionů let starého vývoje Sokolovské pánve.

A právě v těchto stěnách hnízdí početná kolonie břehulí říčních. Poprvé jsem ji pozoroval někdy v roce 1999, možná 2000, a pak jsem se na toto místo vracel každoročně. Nikdy jsem neprováděl podrobné ornitologické sledování, ale kolonie se mi jeví vcelku stabilní, čítá kolem 200 nor, z nichž je možná vždy více jak polovina osídlených. Nor je více než hnízdících párů, protože se povrch stěn mění, podléhá erozi. Ptáci si vyhrabávají dlouhé chodby v nových stěnách a staré, narušené opouštějí. Břehule jsou tažné, přilétají brzy na jaře ze střední a jižní Afriky, hnízdí až 2x ročně během května až července v norách, na jejichž konci je hnízdo ze stébel trav a peří. Živí se hmyzem, který loví za letu.

Celkový vzhled lokality obydlené břehulemi. Foto Petr Krása.

Létají ve skupinách, nejčastěji nad blízkou nádrží a poblíž hnízdiště. Hnízdiště opouští již během července a do zimovišť odlétají už od poloviny srpna, případně září. V současné době je to nejpočetnější kolonie v Sokolovské pánvi, respektive na širším Sokolovsku.

Druhou hnízdní kolonii nalezneme severně od města Svatava ve stěnách pískovny Erika. Zde však dochází k výraznému ústupu hnízdění, protože od konce těžby písku dochází k sesypávání kolmých stěn a nové zde nevznikají.

Další, mně známá kolonie, byla na pískovně u bývalého Dolu Stannum u Horního Slavkova. Netuším však, jaký je současný stav, neboť před několika lety zde došlo k částečnému odtěžení pískových bloků a výraznému zásahu do hnízdiště.

Co se týče dalších hnízdišť na Sokolovsku, nelze vyloučit jejich výskyt v některých lomových stěnách uhelných

Břehule říční vyletující z hnízdních nor.
Foto Petr Krása

dolů, nejsou však známy.

PCHP Silvestr je vyhlášena na dobu 3 let, poté bohužel významné hnízdiště spolu s unikátními geologickými odkryvy podlehe schváleným sanačním a rekultivačním pracím kolem odkalovací nádrže.

Pavel Řepa

Velká inventarizace ptactva v Slavkovském lese.

Roku 2004 byla zahájena velká inventarizace ptactva v chráněné krajinné oblasti Slavkovský les. Dosavadní ornitologické sledování bylo totiž zaměřeno jen na některé mimořádně ochrannářsky zajímavé druhy, jako je tetřev hlušec, tetřivek obecný, čáp černý, výr velký apod. Podrobnější znalosti o složení avifauny, představy o rozšíření dalších vzácnějších druhů, ale často i o rozšíření a početnosti běžných druhů chyběly. Proto, když jsem v roce 2002 nastoupil na Správě CHKO jako první profesionální ornitolog v její historii, pociťoval jsem jako svou povinnost tento stav rychle změnit. Proto jsem od roku 2004 naplánoval velké mapování ptactva ve Slavkovském lese za účasti většího počtu ornitologů.

Připravili jsme systematické velkoplošné vymapování všech (nebo přesněji řečeno valné většiny) druhů ptáků na celém území CHKO spojené i s odhadem jejich početnosti. Pro práci jsme zvolili tzv. bodovou metodu. Ta spočívá v tom, že na zvoleném bodě stojí sčítatel přesně po dobu pěti minut a zaznamenává všechny viděné a slyšené jedince všech druhů. Sčítání na jednom bodě se opakuje dvakrát za sezónu, jednou na začátku hnízdění (na přelomu dubna a května) a podruhé v první dekádě června. Tak zastihneme v době dosti vysoké zpěvní aktivity celou škálu našich druhů od stálých, brzy na jaře k hnízdění přistupujících druhů (např. sýkory, brhlíci, šoupálci) až k pozdě přilétajícím, kteří hnízdí mnohem později (pěnice, sedmihlásek, kukačka, atd.).